

KAS IR GUDRONS UN KĀ RADUŠIES GUDRONA DĪĶI?

Inčukalna sērskābā gudrona dīķi ir viena no piesārņotākajām vietām Latvijā. Tie atrodas Inčukalna pagasta teritorijā 30 - 35 km uz austrumiem no Rīgas, bijušajos smilšu karjeros, kurus dēvē par Dienvidu un Ziemeļu dīķiem. Ziemeļu gudrona dīķis atrodas tikai dažu kilometru attālumā no Gaujas. 20. gadsimta 50. – 80. gados medicīnisko un parfimērijas eļļu ražošanas procesā radušos sērskābā gudrona atkritumus no bijušās Rīgas naftas pārstrādes un smēreļļu rūpnīcas izveda un izgāza smilts karjeros bez pamatnes un bortu hidroizolācijas. Sērskābais gudrons ir melna, agresīva (<1 pH), šķīdīga, pusšķīdīga vai cieta masa ar izteiktu sēra dioksīda smaku, kura sastāvā ir toksiskas ķīmiskās indes.

KĀDS IR PROJEKTA MĒRĶIS?

Izgāztuve tika slēgta 1986. gadā un vairāk kā piecdesmit gadu laikā piesārņojums no gudrona dīķiem sūcies zemē un ar pazemes ūdeņiem vēsturiski aizmigrējis jau vairāku simtu hektāru platībā. Neveicot sanāciju Inčukalna sērskābā gudrona dīķos, atklātās gudrona dīķa tilpnes turpinās radīt draudus cilvēkiem un dzīvniekiem, nonākot saskarē ar toksisko gudronu, kā arī piesārņojums augstās koncentrācijās no piesārņojuma avota turpinās ieplūst pazemes ūdeņos un izplatīties Gaujas virzienā.

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas notika vairāki mēģinājumi attīrīt bīstamās vietas, tomēr tehnoloģisko risinājumu un finansējuma trūkuma dēļ izrādījās neveiksmīgi. 2009. gadā tika saņemts Eiropas Savienības līdzfinansējums un uzsākta projekta “Vēsturiski piesārņoto vietu “Inčukalna sērskābā gudrona dīķi” sanācija” īstenošana. Projekta mērķis ir novērst turpmāku piesārņojošo vielu emisiju no piesārņotās vietas pazemes ūdeņos un turpmāku piesārņojuma izplatīšanos pieguļošajā teritorijā, kā arī uzlabot vides stāvokli piesārņotajai vietai pieguļošajā teritorijā līdz tādai pakāpei, ka netiek apdraudēta cilvēka veselība un vide, kā arī attiecīgo teritoriju iespējams izmantot noteiktai saimnieciskai darbībai saskaņā ar teritorijas attīstības plānu. Projekta I posma īstenošana notika no 2009. līdz 2015. gadam, savukārt projekta II posms tiek īstenots no 2016. gada līdz 2023. gadam. Projekta kopējais finansējums ir 57,8 miljoni EUR.

KAS PROJEKTA IETVAROS TIKA VEIKTS?

Lai uzlabotu gruntsūdeņu, pazemes ūdeņu, kā arī augsnes un grunts kvalitāti, projekta ietvaros ir realizētas šādas aktivitātes:

Ziemeļu dīķī:

- likvidēts Ziemeļu dīķa atklātais piesārņojuma avots;
- veikta pazemes ūdeņu sanācija Ziemeļu dīķa teritorijā;
- izbūvēta rievsienu Ziemeļu dīķa teritorijā;
- izveidots Ziemeļu dīķa rekultivācijas pārsegums;
- izbūvēta pēcsanācijas monitoringa sistēma.

Dienvidu dīķī:

- tamponēti 2 dziļurbumi, kuros vēsturiski tikuši iesūknēti bīstamie atkritumi;
- likvidēta Dienvidu dīķa piesārņojuma atklātā avota tilpne;
- veikta Dienvidu dīķa pamatnes neitralizācija un homogenizācija, nodrošinot ilgtermiņa iedarbību uz dziļākiem slāņiem;
- izveidots Dienvidu dīķa rekultivācijas pārsegums;
- izbūvēta pēcsanācijas monitoringa sistēma.

KĀDS IR REZULTĀTS / IEGUVUMS?

Projekts nepieciešams, lai minimizētu piesārņotās vietas ietekmi uz apkārtējo vidi, neapdraudētu cilvēku veselību un būtu iespējams teritoriju atgriezt ekonomiskajā aprītē. Projekta II posma īstenošanas rezultātā atjaunotā zemes platība ir 5,1 ha, kas aptver abu piesārņojuma avotu (dīķu) platību, kurā veikti sanācijas darbi. Projekta ieviešanas rezultātā kopējā ietekmētā zemes platība, kas atgriezta (iesaistīta) saimnieciskajā aprītē atbilstoši teritorijas plānojumā noteiktajam, ir 8,4 ha, kas ietver platību, kurā varēs tikt veikta, piemēram, meža zemju ierīkošana. Pateicoties paveiktajiem darbiem, dabai dotas visas iespējas atveseļoties.